

เรื่อง กะเหรี่ยง (KAREN)

รายละเอียด

นามของชาวเขาเผ่าใหญ่ที่สุดในไทยนั้นเรียกขานกันว่า "กะเหรี่ยง" ในภาคกลาง ส่วนทางเหนือ (คำเมือง) เรียกว่า "ยาง" กะเหรี่ยงในไทยจำแนกออกเป็นพวกใหญ่ๆ ได้สองพวกคือสะกอ และโปว และพวกเล็กๆซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่แถบแม่ฮ่องสอนคือ ป่าโอ และค้ำยา ซึ่งเราจะไม่กล่าวถึง ณ ที่นี้ เพราะมีจำนวนเพียงประมาณร้อย ละหนึ่งของประชากรกะเหรี่ยงทั้งหมดในไทย พลเมืองกะเหรี่ยงตั้งถิ่นฐานอยู่ในพม่าและไทย ส่วนใหญ่คือ ร่วมสี่ล้านคนอยู่ในพม่าในไทยสำรวจครั้งล่าสุดเมื่อปี ๒๕๒๖ พบว่ามีอยู่ราว ๒๔๖,๐๐๐ คน ในจำนวนนี้แบ่งเป็นพวกโปวเสียร้อยละ ๒๐ ที่เหลือเป็นพวกสะกอทั้งสองพวกตั้งอยู่หมู่บ้านกระจาย กันอยู่ในภาค เหนือตั้งแต่เชียงราย, เชียงใหม่, แม่ฮ่องสอน และเรื่อยลงมาตามชายแดนตะวันตก รวม ๑๕ จังหวัดลงไปจนถึงคอคอดกระ พวกโปวมักอยู่ทางใต้ของเชียงใหม่พบมากที่สุด ตากและกาญจนบุรี

ประวัติการแบ่งเผ่า

ชาวเขาในประเทศไทยแบ่งออกเป็นเผ่าใหญ่ๆคือ กะเหรี่ยง แม้ว มูเซอ เย้า ลีซอ แลอีโก้ เผ่ากะเหรี่ยงเป็นชาวเขากลุ่มใหญ่ที่สุดกระจายตัวอยู่แทบทุกจังหวัดที่มีชาวเขามีประชากรมากที่สุด มากกว่าครึ่งหนึ่งของชาวเขาทั้งหมดในประเทศไทย จากข้อมูลการสำรวจประชากรชาวเขาของศูนย์พัฒนาชาวเขาประจำจังหวัดต่างๆ พบว่ามีกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ทั้งในภาคเหนือตอนบนลงไปกระทั่งถึงภาคกลางรวมทั้งสิ้น ๑๕ จังหวัด เรียงจากมากไปหาน้อยคือ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำพูน กาญจนบุรี แพร่ ราชบุรี เชียงราย ลำปาง เพชรบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี กำแพงเพชร ประจวบคีรีขันธ์ และสุโขทัย สิ่งจำเป็นที่สุดในการเริ่มต้นทำงานกับชาวกะเหรี่ยงก็คือ นักพัฒนาจะต้องเข้าใจซึ่งว่า "ชาวกะเหรี่ยงก็คือคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนเท่าเทียมกับผู้คนทุกเผ่าพันธุ์" ชาวกะเหรี่ยงทุกเผ่ามีนิสัยใจคออ่อนน้อม อ่อนโยน เป็นคนที่ชอบความสุภาพ นุ่มนวลการ แสดงออกใดๆก็ตามที่ไม่พอใจ ไม่ถูกใจจะต้องเก็บไว้ในใจในลักษณะ "น้ำขุนอยู่ข้างใน น้ำใสอยู่ข้างนอก"

การแบ่งเผ่า

ในระหว่างชาวกะเหรี่ยงด้วยกันได้แบ่งพวกตนออกเป็น ๔ กลุ่มย่อยคือ สะกอ โป และบเว(คะยา) ส่วนตองสูง กะเหรี่ยงสะกอ มีประชากรมากที่สุดโดยจะพบเห็นทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคเหนือตอนบน รองลงไปคือ กะเหรี่ยงโป ส่วนกะเหรี่ยง บเว นั้นมีอยู่ไม่กี่หมู่บ้านที่อำเภอเมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน ว่ากันว่าการศึกษาที่รู้ว่าเป็นกะเหรี่ยงเผ่าไหน สามารถจำแนกได้ง่ายๆ โดยฟังประโยคที่ทักทายตามวัฒนธรรมว่า "ไปไหนมา" กะเหรี่ยงสะกอ ใช้คำว่า "แล - ฮู - ล่อ" หรือ "แล - เหลาะในบางพื้นที่กะเหรี่ยงโป ใช้คำว่า "ลี - คอ - แล " นั่นคือคำว่า "ไป"ในภาษาไทย หากเป็นภาษากะเหรี่ยงสะกอใช้คำว่า "แล" และหากเป็นกะเหรี่ยงโปจะใช้คำว่า "ลี" หรือหากแยกประเภทกันตามประชากรบ้านในพื้นที่ที่มีชาวเขาจะแยกกะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโป ไปอีกแบบหนึ่ง เช่นมักจะเรียกกะเหรี่ยงสะกอว่า "ยางกะเลอ" และเรียกกะเหรี่ยงโปว่า"ยางด้ายด้าย แต่ในแถบถิ่น อื่นๆอาจเรียกไปอีกแบบหนึ่ง

ประเพณี

ด้วยความเชื่อต่อผีและวิญญาณ ชาวกะเหรี่ยงจึงมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำพิธีกรรมเลี้ยงผี หมายถึงการต้มเหล้า หม่าไก่ - แกง เอาส่วนหนึ่งของเหล้าและแกงไก่มาทำพิธีกรรม และมัดมือทุกคน ผู้ร่วมพิธีนั้นด้วยฝ้ายดิบ ประเพณีที่สำคัญที่สุดคือ

๑. ประเพณีปีใหม่ ซึ่งมีขึ้นใน ราวเดือนกุมภาพันธ์โดยหัวหน้าหมู่บ้านตามประเพณีจะระบุวันที่ทราบล่วงหน้า แต่ละปีไม่ตรงกันและแต่ละหมู่บ้านก็อาจมีวันปีใหม่ไม่ตรงกัน เพราะเป็นพิธีที่หมายถึงการเริ่มต้นของฤดูกาลการเกษตรนั่นเอง หลังจากพิธีปีใหม่ผ่านพ้นคือการเริ่มต้น พัน - ไร่ข้าวบนภูเขา พิธีปีใหม่ทุกหลังคาเรือนจะหมักเหล้าต้มเหล้าจากข้าวสุก หม่าไก่หรือหมู แกงเป็นอาหารและเตรียมฝ้ายดิบไว้ผูกข้อมือทุกคน หัวหน้าหมู่บ้านตามประเพณีจะเริ่มทำพิธีในบ้านของตนเป็นหลังแรกแล้วจึงจะไปทำพิธีในทุก หลังในหมู่บ้าน ซึ่งกว่าจะครบ

ครั้นอาจกินเวลาถึง ๓ วัน ๓ คืน พิธีคือการริน เหล้าและนำเนื้อไก่มาบวงสรวงต่อผีและวิญญาณ จากนั้นมีการ ตีม เหล้าตามประเพณีแล้วจึงมีการมัดข้อมือด้วยฝ้ายดิบพร้อมกับคาถาวัยพรให้ อยู่เย็นเป็นสุข

๒. ประเพณีแต่งงาน คือความหวังที่รอคอยของหนุ่มสาว เจ้าบ่าวอาจมาจากหมู่บ้านอื่นมาแต่งงานและอยู่ กับเจ้าสาวในบ้านและในหมู่บ้านของฝ่ายหญิง (เจ้าสาว) มาแต่ตัว สวมเสื้อผ้าเก่าๆ เป็นหน้าที่ของเจ้าสาวที่จะต้อง ทอเสื้อแดงและจัดทำกางเกงพร้อมทั้งผ้าโพกหัวกับยามไว้ให้เจ้าบ่าวของเธอ ทั้งเจ้าบ่าว เจ้าสาวต้องฆ่าหมูฆ่าไก่ เพื่อทำพิธีกรรมบอกต่อผีบรรพบุรุษและเป็นอาหารเลี้ยงแขก หากมีฐานะดีก็อาจฆ่าวัวสักตัวหนึ่งหรือหลายตัวก็ได้ คำคืนในวันแต่งงานจึงมีแต่เสียงเพลงอวยพรจากวงเหล้าและวงอาหารแต่ไม่มีการเมาเกินเหตุ เหล้าและอาหาร มิใช่มีเพียงบ้านเจ้าสาวเท่านั้นแต่มีที่บ้านญาติพี่น้องของเจ้าสาวทุกหลัง บางทีมีทั้งหมู่บ้าน เป็นประเพณีที่สนุก ประทับใจและเป็นไปตามจารีตประเพณีที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน

การแต่งกาย

เพราะถือสาในเรื่องชู้สาว การไปไหนต่อไหนเป็นข้อห้ามและการถูกเนื้อต้องตัวกันเป็นความผิด จึงมีการ แต่งกายของผู้หญิงกะเหรี่ยงที่แยกแยะชัดเจนคือ สาวโสดจะสวมชุดทรงกระสอบสีขาว ยาวเกือบบรอมเท่า ทอเองด้วยมือโดยเครื่องทอแบบง่ายๆ ตามประเพณี หญิงแต่งงานแล้วสวมเสื้อครึ่ง ตัวแค่อวสีดำ ประดับประดา ด้วยลูกเดือยหรือฝ้ายสีและ สวมผ้าซิ่นยาวบรอมเท่าสีแดง ผู้ชายสวมเสื้อสีแดงและสวมกางเกงแบบคนไทยภาคเหนือซึ่งเรียกว่า "เตี้ยวสะดอ"

คำสำคัญ : กะเหรี่ยง (KAREN)

ที่มา : สภาวัฒนธรรมอำเภอคลองลาน. (2549). วัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมินามหมู่บ้านตำบลคลองลาน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: สภาวัฒนธรรมอำเภอคลองลาน.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-04-27

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1443&code_db=610004&code_type=05